

Senzomotorni aspekt značenja višeznačnih reči

Sara Božić¹

¹Laboratorija za eksperimentalnu psihologiju, Odeljenje za psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu;

sara.andjelic@f.bg.ac.rs

Pitanje višeznačnosti reči je do sad dominantno razmatrano u modelima paralelnog distribuiranog procesiranja. Prema njima su mentalne predstave reči distribuirane u obrascima aktivacije postuliranih osnovnih jedinica koje predstavljaju različite odlike reči ili pojmova. Ovi modeli dobro objašnjavaju prednost u brzini obrade povezanih značenja višeznačnih reči (polisemija) u odnosu na nepovezana značenja višeznačnih reči (homonimija). Polisemična značenja dele odlike i samim tim imaju i sličije obrasce aktivacije što ubrzava prepoznavanje izolovano prikazanih polisemičnih reči.

Ono što je nas u prethodnim istraživanjima interesovalo jeste da li bi jedna podvrsta postuliranih osnovnih jedinica mogle biti senzomotorne predstave pojma tj. informacije o specifičnim čulnim i motornim iskustvima sa objektima (npr. videti masku, dodirnuti masku, rukom baratati maskom). Do sad su modeli utelovljene kognicije pretpostavljali da je senzomotorno iskustvo (SMI) sa objektom ono što je zapravo osnova reprezentacije pojma, ali proveravanje te pretpostavke u kontekstu višeznačnosti je započeto u našim istraživanjima.

S obzirom na to da se zadatak leksičke odluke nije pokazao kao najbolji izbor za ispitivanje obrade reči u kontekstu pomenutih fenomena, prešle smo na eksperimentalnu paradigmu u kojoj se koristi zadatak verifikacije iskaza u kontekstu paradigme primovanja. Cilj je bio proveriti da li su jedinice koje značenja višeznačnih reči dele između ostalog i senzomotornog tipa, upoređivanjem efekta primovanja jednog značenja drugim značenjem u dve situacije: 1. kada je obrada fokusiranja na deljeni senzorni modalitet i 2. na nedeljeni senzorni modalitet tj. samo onaj koji je svojstven samo jednom značenju. Efekat primovanja bio je veći u prvom slučaju tj. kada je fokusirana zajednička (senzorna) odlika što sugerise da senzomotorne informacije možemo razmotriti kao podvrstu osnovnih jedinica. Naslanjajući se na ovaj nalaz, dalji cilj nam je bio preciznije merenje senzomotornog iskustva sa pojmom tj. procenjivanje, pored mogućnosti iskustva, afektivnog doživljaja iskustva (valence i pobudljivosti). Na osnovu procena doživljaja za svako pojedinačno značenje (npr. maska za telefon) je računata sličnost valence SMI i sličnost pobudljivosti SMI za parove značenja višeznačnih reči (npr. maska za telefon i karnevalska maska). U suprotnosti sa našim hipotezama, polisemična (povezana) značenja se nisu pokazala kao sličnija po doživljaju SMI u odnosu na homonime, a nije bilo ni očekivane pozitivne korelacije između kontinualne mere semantičke

Laboratorija za eksperimentalnu psihologiju,
Odeljenje za psihologiju,
Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu

sličnosti i sličnosti doživljaja SMI. U izlaganju će biti razmotrene ideje za metodološko unapređenje opisanih studija.